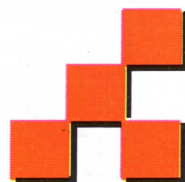




BOBOVAC



GODINA IV.

BROJ 41

VAREŠ

SVIBANJ 1998.

Cijena 4 kune

Za inozemstvo 2 DEM



U POVODU MARULIĆEVIH DANA:

VAREŠ SPLITU U POHODE

PASTORALNI POHOD KARDINALA
PULJIĆA ŽUPI VAREŠ:

ZDUŠNO PRED KARDINALA



Izdvajajući događaje iz prethodnih tridesetak dana za ovaj uvodnik redovito je prisutan strah da se ne zaobiđu neki koji po važnosti ne zaostaju za onim "tretiranim" u našem listu. No, oni koji se ovaj put ni u kom slučaju nisu mogli preskočiti jesu incident u Derventi, kada su od strane srpskih ekstremista bezobzirno napadnuti katolički vjernici na čelu s uзорitim kardinalom **Vinkom Puljićem**, te refleksija tog izgreda u Drvaru.

Na našoj rang-listi mjesečnih aktualnosti Derventa i Drvar su u uvjerljivom vodstvu iz razloga što su još jednom zorno ukazali na rovitost nametnutog ili bolje rečeno "nedovršenog" mira u BiH, ali i na kroničnu zbunjenost institucija međunarodne zajednice. Uz to su potvrdili i dodatne političke, pravne i ine elemente koji i dalje potiču na "dezorijentaciju u prostoru" svakog prognanika, a osobito onih koji bi se trebali vratiti u Republiku Srpsku. Napad na vjernike u Derventi, dakle na potpuno mirnu skupinu ljudi koji su namjeravali moliti na zgarištu svoje crkve, nije naišao na energičnu osudu vladinih krugova niti velikodostojnika pravoslavne crkve, a i reakcija dužnosnika međunarodne zajednice bila je suviše blaga. Po tko zna koji put iskazana je neobjektivnost, upravo od onih koji se zaklinju u svoju navodnu nepristranost. Tako je derventski napad podveden kao spontano okupljanje građana, a drvarski kao organizirani atak na pripadnike međunarodne zajednice. Ukorištena neobjektivnost međunarodnih činbenika spram hrvatske politike u BiH

IZMEĐU DVA BROJA

poprima zabrinjavajuće razmjere. Zbog toga i Republici Hrvatskoj gotovo svakodnevno netko zaprijeti sankcijama, premda je svima jasno da razlozi za takvo što jednostavno ne postoje. Ovakav nepravedan odnos ima vrlo teške implikacije na tek započetu, prvu

i sa sabora HDZ-a BiH koji bi se trebao održati ovih dana. Njih sa velikim zanimanjem očekuju ne samo Hrvati, nego i spomenuti dužnosnici međunarodne zajednice koji su nepotrebno i nimalo pragmatično najavili svoj obračun s HDZ-om. Unatoč tome, već se sada može ustvrditi da to neće nimalo nauditi najjačoj hrvatskoj stranci. Dapače, može je samo još više ojačati.

Stanje stvari u Varešu ni nakon uspostave organa vlasti nije se promijenilo, barem ne u pozitivnom smislu. Jedinstvena policija nikako da profunkcionira, nakaradna se poslovna politika u vareškim poduzećima još ne mijenja, ni revizija direktorskih mjesta nikako da dođe na red, a i predsjednici upravnih odbora su iz reda jednog naroda, točnije samo iz jedne stranke. Šutnja i anemičnost oporbenih stranaka i dalje traje... Za to vrijeme bilježimo tek sporadična udvaranja donatorima koji ionako prerijetko navraćaju u Vareš.

Dodajmo još da je podijeljenost kako političkih tako i struktura vlasti nemoguće prikriti. Možda i zbog toga Općinsko vijeće ne nalazi za potrebno održati poneku sjednicu. Ipak podsjećamo da je uobičajeno javno podnijeti račun po isteku prvih sto dana vlasti. A stotinu je dana tako brzo prošlo...



poslijeratnu normalnu turističku sezonu u Hrvatskoj i na ukupno stanje političkih odnosa u Bosni i Hercegovini, tim prije što nas u rujnu ponovno čekaju važni izbori. Očito je stoga da će hrvatska diplomacija imati pune ruke posla u smislu dokazivanja pravog stanja stvari. Po tom se pitnju očekuju jasne poruke

IZ NAŠIH ŽUPA

VAREŠ:

Umrlji:

Ilija Antunović-Jelić
Katarina Pavlić
Jela Arnautović r. Mandić
Marija Idžaković r. Kasapović
Mara Klarić r. Matanović
Ana Klarić
Ilija Brković
Jelina Gavran r. Božić

Kršteni:

Ivana Tominac (Željka i Nade)
Ivona Talić (Ratka i Terezije)
Robert Grabovac (Mladena i Danijele)
Dolores Kristić (Violete)
Emanuel Adašević (Josipa i Mihale)

Vjenčani:

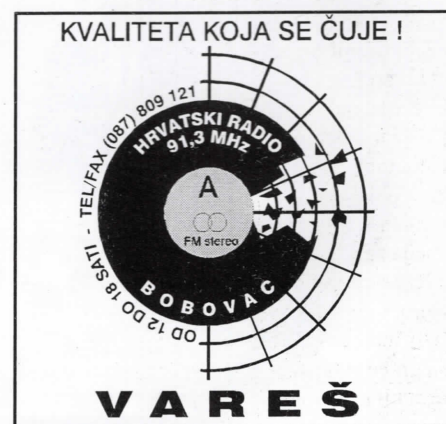
Josip Adašević i Mihaela Idžaković

BLAGOSLOV POLJA U ŽUPI VAREŠ

nedjelja, 24. svibnja:
Tisovci
nedjelja, 31. svibnja:
Pržići i Duboštica (Duhovi)
nedjelja, 7. lipnja:
Višnjici (Presveto Trojstvo)
subota, 13. lipnja:
Pogar (Sveti Anto)
nedjelja, 14. lipnja:
Krizma
nedjelja, 21. lipnja:
Posjet predstavnika Splitsko-dalmatinske županije Varešu
nedjelja, 28. lipnja:
Vareš - Majdan
nedjelja, 5. srpnja:
Vareš (Stogić) i Mir

POZIV

Pozivaju se maturanti i profesori prve generacije vareške gimnazije koji su maturirali 1958. godine da dođu na obilježavanje četrdesete obljetnice koje će se održati u nedjelju 5. srpnja 1998. godine s početkom u 10,00 sati u Klubu HKD Napredak Vareš. Čekaju vas Djed i Mirjana



Naslovna strana: M. Marijanović

IZLOŽBA USKRSNIH JAJA

U povodu Uskrsa, 12. travnja, u O.Š. "Fra Filip Lastrić" na Przićima priređena je izložba uskrsnih jaja, rad učenika ove škole. Mnoštvo pisanica bilo je nekoliko dana izloženo u holu škole, a samo jedan pogled bio je dovoljan da se posjetitelji uvjere u svu umješnost vrijednih malih ruku.

U kategoriji od I do IV razreda prigodne nagrade dobili su: **Zorana Josipović, Stela Andrić, Jelena Šimić i Andrej Mirčić**. Od V do VIII razreda najbolji su bili: **Josip Ivić, Vjerana Dusper, Ivona Malbašić i Nikola Mandić**. Posebna nagrada pripala je **Nataši Grabovac**.

OTVOREN KLUB HKD NAPREDAK

Na blagdan Uskrsa, 12. travnja, u prostorijama bivšeg restorana "Dvojka" otvoren je Klub HKD Napredak - podružnica Vareš, u sastavu kojega je i renomirani restoran.

Bila je to prigoda da se na jednom mjestu okupe predstavnici općinskih vlasti, političkih stranaka i vjerskih zajednica. Objekat je otvorio **fra Mato Topić**, predsjednik napretkove podružnice u Varešu i u pozdravnom govoru izrazio zadovoljstvo što je došlo vrijeme za ovakve susrete. Zahvalio je i svima koji su pomogli u opremanju napretkovog Kluba.

Lijepim prigodnim riječima obratili su se i predstavnici muslimanskog naroda čestitajući katoličkim vjernicima Uskrs i pozivajući ih da zajednički rade na boljitku svih stanovnika ovoga grada. Ugodnom ozračju pridonijeli su i članovi VIS-a "Nada" koji su zabavljali goste, a to će činiti i svakoga petka i subote.

Iz sredstava koja će ostvarivati Klub financirat će se list "Bobovac", te Šahovski klub "Napredak" i ostale aktivnosti.

Ovakav Klub je bio neophodan Varešu, kako zbog kulturnih sadržaja i bogate gastronomske ponude, tako i zbog druženja i okupljanja stanovnika ovoga grada, jer se radi doista o ugodnom kutku u što su se mnogi već uvjerali.

ZAVRŠENA OBNOVA 32 KUĆE

Krajem travnja, nakon dva mjeseca, završen je prvi projekat obnove 32 kuće na području općine Vareš. Sredstva za 20 hrvatskih i 12 bošnjačkih kuća osigurala je američka organizacija Catholic Relief Service (CRS) u iznosu od 450.000 DEM, a radove su izvodili: G.Z.R. "Rajić", JKP Komunalno i Vranica - G.O. Vareš.

Iako su radovi izvođeni u nepovoljnim vremenskim uvjetima ipak su završeni u roku i kvalitetno. Zadovoljni su i vlasnici obnovljenih objekata, osobito oni čije su kuće bile zapaljene, a jedna od njih je izgrađena od temelja za nepunih 40 dana.

Riječi pohvale idu i CRS-u i izvođačima, a obzirom da su na ovom prvom projektu položili ispit očekuje se da će međunarodna zajednica općinu Vareš za kooperativnost nagraditi novih sredstvima za obnovu.

HODOČAŠĆE U OLOVO

Na početku svibnja, Gospinog mjeseca, 1.5. je u Gospinom svetištu u Olovu organizirano hodočašće katoličkih vjernika iz svih krajeva BiH, te Hrvatske. Bilo ih je iz susjednih župa: Vijake, Jelašaka, Vareša i Kraljeve Sutjeske, zatim iz ostalih općina središnje Bosne, Posavine, Hercegovine i Hrvatske. Došli su u oko 40 autobusa i mnoštvu automobila.

Misno slavlje pred oko 2.500 ljudi i uz koncelebraciju 50 svećenika predvodio je uzoriti kardinal **Vinko Puljić** čija je svaka riječ, kao i uvijek, još dugo nakon propovijedi odzvanjala u ušima vjernika.

Na kraju mise čuvar olovskog svetišta **fra Berislav Kalčić** zahvalio je svim hodočašćenicima koji su došli u velikom broju uz poziv da ovo mjesto ne zaobiđu ni na blagdan Velike Gospe u kolovozu.

SRBI IZ RS-e U VAREŠU

U organizaciji UNHCR-a oko 20-ak osoba srpske narodnosti po prvi put je u subotu, 9. svibnja posjetilo općinu Vareš. Ovaj posjet je prethodno odgođen zbog poznatih događaja u Drvaru.

Bivši stanovnici ove općine posjetili su srpska sela Brgule, Neprivaj i Planinicu i upoznali se sa trenutačnom situacijom u Varešu.

PRVA SVETA PRIČEST

U župi Vareš 10. svibnja je obavljena prva sveta pričest za 22 prvopričesnika. Misno slavlje u prepunoj crkvi sv. Mihovila predvodio je **fra Mato Topić**, župnik župe Vareš, a duhovne pjesme izvodili su članovi VIS-a "Nada". U svojoj propovijedi fra Mato je istakao važnost svete pričesti i pozvao sve one, mlađe i starije, da to učine ako ne postoji nikakva prepreka tom činu.

Prvopričesnici su primili i prigodne darove, a imali su i druženje u župnom uredu.

PROSVJED HRVATSKIH POLICAJACA

Zbog neuspostave federalne policije u Varešu, 11. svibnja hrvatski policajci PS Vareš - Daštansko nakon održanog prosvjeda skupali su potpisano pismo **Richardu Monku**, komesaru IPTF-a i **Marku Krockeru**, njegovom zamjeniku za operacije u kojemu između ostalog stoji:

"... Kao pripadnici bivšeg MUP-a HR Herceg-Bosne završili smo IPTF obuku, testirani smo, potpisali svečane izjave i etički kodeks za profesionalne policajce. Nalazimo se na listi verificiranih policajaca Hrvata. Predloženi smo za rad u PU Vareš, ali Ministarstvo ZE-DO županije ne želi i odugovlači sa našim uposlenjem.

Mi se osjećamo pripadnicima županijske policije, obukli smo policijske odore, nosimo federalne oznake na kapama i propisane oznake na rukavima. Želimo da uđemo u sastav Ministarstva i zajedno sa policajcima Bošnjacima radimo na cijelom prostoru općine Vareš.

... Molimo Vas gospodo da svojim autoritetom utječete da nas Ministarstvo hitno prihvati i financira", stoji na kraju pisma.

PROSVJED OPĆINSKIH DUŽNOSNIKA

U povodu samovolje ministra unutarnjih poslova ZE-DO županije **Semsudina Mehmedovića** koji ne dozvoljava rad hrvatskim policajcima u PU Vareš, pismom su se obratili i općinski čelnici iz reda hrvatskog naroda. Pismo je upućeno predstavnicima IPTF-a, te specijalnom izaslaniku generalnog tajnika UN-a **Elizabeth Ren** i zamjeniku visokog predstavnika **Hansu Schumacheru**, a u kojemu se kaže:

"... U općini Vareš još nije uspostavljena zajednička policija, iako je još prije 90 dana dogovorena raspodjela mjesta po nacionalnom ključu i određene imenom i prezimenom osobe koje će obnašati ovlaštene i neovlaštene dužnosti. Međutim, voljom jedne osobe, ministra unutarnjih poslova ZE-DO županije g. Mehmedovića, niti jedan djelatnik iz reda hrvatske narodnosti nije dobio rješenje o prijemu u radni odnos, a ukidanjem paralelnih institucija praktično su ostali bez posla i sredstava za život.

... Sada imate situaciju da voljom ministra, legitimno, ali nelegalno, sa privremenim rješenjima u PS Vareš radi 89 pripadnika (možda i više) bošnjačke narodnosti i niti jedan Hrvat.

... Recite nam što još osim institucija HR Herceg-Bosne treba da ukinemo? Da li treba da ukinemo hrvatski narod, pa da se problemi riješe sami od sebe?

... Vjerujemo da i Vi mislite kako je ovakvo stanje sa PS Vareš neodrživo i da će međunarodne institucije ovaj problem riješiti u što kraćem roku, primoravši sve koji kočće provedbu mirovnih sporazuma na poštivanje dogovorenog", kaže se na kraju pisma koje su potpisali zastupnik u Domu naroda **Miroslav Pejčino** i predsjednik OOHZ Vareš i donaćelnik Općine **Pavao Vidović**.

ŠAHOVSKI KUP HERCEG-BOSNE

U Neumu je od 30.4. do 3.5. održan IV Kup Herceg-Bosne za šahiste, III Kup za šahistice i III Prvenstvo učenika osnovnih škola Herceg-Bosne, na kojem su sudjelovali i predstavnici ŠK "Napredak" Vareš. U konkurenciji šahista nastupila je 21 ekipa, šahistice su imale 8 ekipa, a u konkurenciji učenika osnovnih škola bilo je 12 ekipa. Najbolji rezultat postigli su učenici osnovne škole koji su zauzeli treće mjesto. Seniori su bili 11., a šahistice 4.

Osnovna značajka ovogodišnjeg natjecanja je rekordan broj sudionika i odličan kvalitet u odnosu na prijašnje susrete. Potrebno je naglasiti da većina Klubova vrši pojačanje sa šahistima iz Hrvatske u vrijeme kada traju natjecanja, a da u međuvremenu uopće ne egzistiraju niti se natječu, što je najbolji dokaz vrijednosti rezultata naših športaša.

Naglasimo i to da su učenici iza sebe ostavili i svoje vršnjake iz Mostara, Novog Travnika, Širokog Brijega i Čapljine, šahisti najbolje natjecatelje iz Mostara, dok su šahistice bile bolje od HŠK Zrinjski.

Priredio: **B. Andrić**

ZDUŠNO PRED KARDINALA

Nadbiskup vrhbosanski kardinal **Vinko Puljić** u Varešu je uvijek rado viđen gost. Uvijek je bio blizak vareškoj tragediji doživljenoj u posljednjem ratu i kao malo tko razumio njezin razmjer - i dubinu i težinu. Slučaj je htio da bude svjedokom pogodka haubičnog projektila u krov župne crkve u Varešu te postane i dionikom stradanja. U ta vremena njegova pojava nije hrabrila samo Varešom. Pamti se kako je bio "naš kardinal" ne samo među katolicima. No, vremena se mijenjaju i ljudi se mijenjaju, s naslovnih stranica vrišteći smjenjuju se naslovi: "Alijin kardinal", "Tuđmanov kardinal"... A on je opet samo naš kardinal - kardinal Katoličke crkve. Rabiti ga drsko u dnevno-političke svrhe ne znači zaista ništa drugo do udarom na pastira pokušati stado rastjerati. U to je ime, kao najsvježiji primjer, osmišljena i Derventa.

Kardinal Puljić, svjedoci smo toga, nije pokleknuo. Zna se dobro gdje će i kada on kleknuti. Naum da ga se diskreditira svoju je promašenost poženio i u Varešu, jer kad je ušao u nesvakidašnje ispunjenu župnu crkvu, na velika vrata naravno, kardinal bijaše dočekan burnim pljeskom. Ondje zatim pride oltru, kleknu i pomoli se. Pred svetim Mihovilom, koji je i sam ovdje u ovom vremenu progonjen.

Kardinal Puljić je na strani slabih i obespravljenih. Kad sam se u proljeće 1996. nekako odmah nakon deblokade Sarajeva našao pred vratima biskupske rezidencije bez reda i protokola, te dospio pred Uzoritog, noseći mu nekoliko primjeraka "Bobovca" i zahvalu za interview u istome (u 15. broju), ne bi mi teško shvatiti koliko je tu sluha za običnog čovjeka i jedno, uvjetno rečeno, provincijsko

glasilo naspram nedodirljivosti kakvu obično susrećemo kad je neki poglavar u pitanju. Ne bih rekao da je toplina tog prijema bila zaslugom jakosti i uvažnosti mjesta iz kojeg me zapalo poći pravo do Kaptola, broj sedam. Naprotiv, od Vareša i teškog položaja hrvatskog puka u njemu svatko je dizao ruke. Kardinal to nije učinio. Hrabrio je i tada ne samo u Varešu već i od Daštanskog do Kiseljaka, riječima: "Ne klonite duhom u svim isku-



šenjima koja podnosite! Budite i dalje uporni u traženju svojih prava da opstanete i ostanete na svojim korijenima, prepoznatljivi po onom što jeste!"

Stoga je i kanonska vizitacija župe, u koju se svrstava kardinalov posjet Varešu 11. svibnja ove godine, protekla uz obostrano zadovoljstvo. Prema utvrđenom protokolu svatko je imao prigodu susresti se i razmjeniti mišljenje s Uzoritim: i pjevači i prakaraturi, i djeca i karitativni djelatnici, naposljetku i ostali vjernici.

Zatekao se tu, kako sam reče - kao Pilat

u Vjerovanju, i borovički župnik vlč. **Matko Majić**. Prema protokolu uz ovaj pastoralni pohod, kardinal Puljić se u Župnom uredu sastao i s predstavnicima općinske vlasti, a pozdravili su ga ovi hrvatski dužnosnici: g. **Miroslav Pejčinović** u svojstvu zastupnika Doma naroda Federacije BiH, g. **Mijo Andrić**, predsjedavajući Općinskoga vijeća Vareš, g. **Pavao Vidović**, zamjenik načelnika općine Vareš, te g. **Samir Musa**, načelnik

općine. U otvorenom razgovoru dužnosnici su se suglasili da je nakon euforična početka u Varešu došlo do zastoja u implementaciji općinske vlasti, ali da je ipak stvorena povoljna politička klima. Iznijeli su također da vareškoj općini redovito izostaje pomoć ne samo predstavnika međunarodne strane nego i županijskih vlasti te federalnih institucija uopće, zamolivši pritom kardinala da koliko može utječe na izmjenu takvoga tretmana Vareša kod za to odgovornih osoba. Kardinal je Puljić u svom istupu osudio svaki oblik nepravde, bio on evidentiran u Varešu ili drugdje, i pozvao lokalne zvaničnike da opravdaju povjerenje naroda, htijući ih, kako je rekao, potaknuti na dovršenje

započetog procesa u mjeri koliko to od njih zavisi.

Kardinalov posjet vareškoj župnoj zajednici završio je prijatnim razgovorom s vjernicima, nakon misnog slavlja u kojem osta zatečen brojem misara u obični radni dan, a koje je predvodio toga dana u 18 sati u crkvi sv. Mihovila u Varešu. Istim povodom kardinal Puljić je posjetio i vijačku župu na dan 13. svibnja te je i ondje bilo svečano.

Tekst i snimka: **M. Marijanović**

Sjećati se onoga dana kad na ulicama Vareša i Vareš-Majdana nije bilo ni psalutalice i dok je vjetar kovitlao opalo lišće kao ljudske sudbine ili sudbine kao lišće, doista je mučno. Nisu ugodne ni emocije što izviru iz sjećanja na Daštansko, okovano hladnoćom ili zastrto blatom, a pritisnuto tadašnjom neizvjesnošću. Neizvjesnost je jednako pritiskala i gradsku kotlinu. Što je ona dulje trajala, to su poruge i čuđenje promatrača sa strane bili veći. Tko je ondje ili je glup ili nema kuda, govorilo se. Premda bez slobode kretanja čovjek je uspijevaao naći nekakva načina otići drugdje, pa i do obećane mu (pretežno kršne) zemlje, i pokušao razumjeti zašto drugi o njemu tako misle. Razlike jesu bile očite: ulične su reklame ondje s prvim znacima večeri blještale tako da ih se i sa samoga neba može vidjeti, dok u Varešu nije bilo ni gradske rasvjete, a u enklavi pod nadzorom HVO-a stalni su rekvizit bile svijeće. No, početak ove godine Daštansko je definitivno gurnuo u povijest; sve više Hrvata svoje mjesto pod suncem ponovno pronalazi u svom gradu pa nije, dakle, bila uzaludna sva žrtva i prkos tuđem podsmijehu. Sada je tu novi izazov: kako opstati u Varešu ako on neće baš jednostavno uhvatiti korak i koliko sad to može potrajati?

GRANICA JE PALA

Iskušenje je to koje se na prvi pogled čini manjim i jednostavnijim od prethodnoga. Vjerojatno i jest tako. Vjera u uspjeh počiva na slomu granice nastale u ratu i neprirodne odijeljenosti hrvatskog puka na prostoru općine. Broj Hrvata i dalje ima tendenciju rasta tako da ipak likuju optimisti. No, može li brojnost narodu osigurati sve što je potrebno, a da se pritom ne zanemari i prosječna starosna dob? To je pitanje zapravo sadašnji adut zagovornicima rastakanja bilo koje naznake ili same ideje vareškog prosperiteta, a koja zaista neće imati osnove ne budu li u ovom gradu Hrvati opet bitno kadrovski participirali. Svaku pretencioznost u pogledu ovoga najbolje demantira postojeće stanje iz kojeg bi netko odgovoran napokon trebao izvući pouku; nastojanja da na tom polju preko noći postane drukčije u praksi su se pokazala promašenim. Stoga je uputno pozdraviti i ohrabriti svakoga, a posebice mlađega povratnika za čiji potencijal, a i kapital, mjesta u Varešu itekako ima. Pojava istih u gradu posljednjih dana kazuje da nije riječ samo o pustoš želji, a i najave koje zajednica Hrvata u Varešu pažljivo evi-

PROTIV VJETRA



Što će djeci pasti u naslijeđe?!

dentira govore o povratničkom valu koji bi ovaj grad do kraja godine trebao bitno osvježiti, osnažiti i definitivno zapuhnuti optimizmom. Da bi se sav taj ciklus pospješio, a u svom se gradu obreli i oni koji se oko toga još premišljaju, istodobno se valja potruditi oko prava koja hrvatskom narodu u Varešu jamči Ustav Federacije. U okružju koje sebe drži demokratskim već više od četiri godine ova prava nailaze na snažan otpor. Pritom je najteže bilo sputavati kulturne djelatnosti, koje i jesu utirale put svemu drugom, a unatoč pritiscima i svakakvoj izolaciji održali su se informiranje i školstvo u određenoj mjeri. Što se samozvani demokrati time uzrujavaju, njihova je stvar: tu jednostavno nemaju pravoga uporišta niti u nekakvom reciprocitetu niti u kojem drugom vidu uvjetovanja. Eto šanse i Varešanima koji kazuju da su izvan svoje općine jedino zato što u njemu ne mogu pravilno školovati svoju djecu ili čuti hrvatsku riječ. Politička borba na tom planu još nije dovršena, ali ona unatoč podmetanju ne može biti izgubljena. Može sve ovo zazvučati preoptimistično, no protekle su nas godine navikle na strpljivost koja se na kraju ipak isplati.

DO PONORA I NATRAG

Djeci je u početku potrebno adekvatno obrazovanje, ali se mora pomišljati i na budućnost općenito. Na njihova malena pleća navaljuju razne pošasti ovoga vremena. Kad odrasli rezimiraju sve to onda olako znaju spominjati beznađe, no tko god je svjedokom onoga vremena spomenutog u prvoj rečenici ovoga napisa s tim se neće složiti. Uzme li se doista za polazište ondašnje stanje, kad se činilo da je s padom Vareša nastupila i propast svijeta, pa se napravi usporedba sa svime za što se hrvatski narod dosad uspio izboriti, zaključak je jasan. Iz njega proizilazi vjera u bolje sutra ako baš i nismo zadovoljni današnjicom. A ona je, treba jasno kazati, čisto plod vlastite borbe za opstojnost, a nikako nečiji dar, kako se često želi predstaviti. Ovdje se sve vrijeme išlo protiv vjetra i protiv moćnih ruku umrljanih nečasnim djelima koje su se doticale Vareša i čije je trasiranje puta beznađu još uvijek u određenoj mjeri ovdje prisutno.

Kad su već izredane druge kategorije, valja spomenuti i stariju populaciju koju se zbog pozicije u koju je dovedena neopravdano smatra balastom. I oni bi zasigurno pod stare dane željeli biti na miru, uživati u mukotrpno stečenoj mirovini i posvetiti se nečemu za što cijelog života nisu imali dovoljno vremena, ali nije im suđeno. Tako bar kažu. Naprotiv, nije teško zapaziti da ih na to ni krive ni dužne osuđuju isti oni što se u njih zaklinju i to najčešće pred izbore. Da se na leđima školstva prelamaju politički interesi nekako je i razumljivo, ali čemu raskoli unutar mirovinskih fondova, socijalnih osiguranja i slično. Zar netko uživa korist od toga što ovu generaciju naprečac tjera u smrt, s mrvom dostojanstva i morem komplikacija u posljednje dane? A prethodno je njihovo potomstvo rastjerao ili odvuкао na razne strane...

Stoga, otkad je vareško hrvatstvo s ruba ponora ponovno u usponu, a istodobno još podaleko od prijetne demografske slike te i u ono doba zatajnog priraštajnog grafikona, i dalje povratnici budite dobro došli, koji smo ovdje ustrajmo i dalje, ne umrite stari još se ovdje živi.

Djeca na pustopoljini neka ne ostanu.

Neven S ■

UPALA SJEKIRA U MED

Piše:

TVRTKO, dijak bosanski



1.
Sve se vrti oko svijesti i nesvijesti. Savjest je varljiva. Sad je u svijesti, sad u nesvijesti. Pa kada iz nesvijesti pređe u svijest tek tada ONI padaju u nesvijest. Oni što imaju savjest.

2.
Savjest radi. Radi i Sud u Haagu. Samo ih treba pokrenuti. Za sve je kriv perpetuum mobile (vječni stroj koji bi stalno bio u pokretu bez djelovanja ikakve sile na njega). I izumitelji koji ga nisu izumili. Jer da jesu, nafta i automobili bili bi budzašto. I sada su bud, samo ništa zašto. No ne bi iznenadila vijest da su se na sudu našli svi izumitelji koji nisu izmislili perpetuum mobile.

3.
Što se dogodi kada Sudu u Den Haagu proradi savjest? Pusti trojicu nedužnih Hrvata. A kada misle pustiti nas ostale?

4.
Na pitanje kada će umirovljenici dobiti zaradene mirovine, svijest je pala u nesvijest. Umirovljenici se onesvješćuju i ne dolaze svijesti. Idu tamo gdje jednaki su prosjak i kralj. I svijest i nesvijest. Jest, jest, jest. A što će do tada jesti?

5.
U cijelom je svijetu normalno da zločinci odgovaraju za svoje zločine. U cijelom je svijetu normalno da to rade organi gonjenja i sudovi. U cijelom je svijetu normalno i da se od toga ne pravi bauk već posao. Ovdje to nije normalno. S te smo točke motrišta nadmašili sami sebe. U New Yorku se svakih šest minuta desi jedno ubojstvo. I organi gonjenja se polomiše da pohvataju ubojice. Nije poznato da se i jedan dragovoljno predao. Tamo, u New Yorku jedan ubojica ubije jedno dvojicu odjednom. Ubojice, visoki profesionalci, u karijeri ubiju u vrh glave petsto osoba. U nas su diletanti pobili po nekoliko tisuća. Taj diletantizam i jest kriv. Profesionalci primaju veliku plaću, a diletanti ništa. Pa i nije čudno što od njih traže da se dragovoljno predaju sudu. Dragovoljno su i ubijali. Kakvi sveci, takvi i oboli. Kakva pamet, takav i postupak.

6.
Dva loša ubiše Miloša. Tko, koga i koliko? I kako utvrditi tko je loš, a tko (Mi)loš. Niti Milošu smiješ reći da je Miloš dok ga ne ubiju, niti lošu smiješ reći da je loš dok ga ne ubiju. Bilo da si loš ili Miloš. Gdje vam je svijest - povika nesvijest i pade u komu.

7.
Na vijest da je Narodni parlament za himnu izabrao pjesmu "Trla baba lan", nitko nije pao u nesvijest. Kao da su tu vijest i očekivali.

8.
Prostak zna notorne stvari. Poradi tog ih nitko i ne vidi. Da ne bi ispao prostak.

9.
Slijepac je rekao: Da mi je vidjeti. Pametan kaže: Ja ništa nisam vidio. Gluh kaže: Da mi je čuti. Pametan kaže: Ja ništa nisam čuo. Nijem kaže: Da mi je progovoriti. Pametan kaže: Ja ništa nisam rekao. Ovo nije vijest već Istina.

na nije podijeljena na Federaciju i Republiku Srpsku već se samo sastoji iz ta dva entiteta. Tko pogodi koja je od ove dvije vijesti iz svijesti, a koja iz nesvijesti - svaka mu čast. I nek mu je Bog dragi u pomoći.

15.
Ako BiH nije podijeljena, zašto javljaju da jest. Ako je podijeljena, zašto javljaju da nije. Pa da je dijelimo ili ne dijelimo, pitanje je sad. Koje pitanje? Pa: Je li ili nije?! Kao! Što se dogodi u Bosni kada se jedan građanin popne na krušku? Što pak biva kad jedan narod padne s kruške?

16.
Upala sjekira u med. Vijest je putem Interneta, dok dlanom o dlan, zaprepastila svijet. Koja sjekira, čiji med? Nakon ovoga pitanja aparati Interneta počeli su krčati i plaziti jezike. Polakomivši se na med zaboravili na sjekiru. Da su je bogdo zaboravili i posjetioci vareških šuma.

17.
Grupa građana raznih provincijencija, crveno obojena (ne od stida), utemeljila je partiju pod nazivom "Stranka za zajedničku prošlost". Pravo članstva imaju punoljetni građani osim djelatnika tajnih službi i njihovih suradnika. Adresa stranke je: Goli Otok. Ulica slomljenih karaktera b.b. Vijest kao vijest. Svi koji su pali u nesvijest, čuvši je, imaju još jednu priliku.

18.
Ne manje onesvijestila je vijest, one koji su je čuli, kako je u Drvaru utemeljena nova domoljubna stranka pod nazivom "Sve hoću, samo kući neću". Sjedište stranke je u Ulici naivnih prognanika br. b.n. (bez nade). Pismene ponude u članstvo i fotografije se ne vraćaju. Kako se saznaje iz nesvjesnih izvora iste će biti izložene u memorijalnom muzeju "Marčeta" do besvijesti.

19.
Nakon vijesti da su poštteni građani utemeljili stranku "Obraz imam, ništa drugo nemam", odmah su oni drugi (koji drugi?) utemeljili jaku stranku "Sve imam, samo obraza nemam". Kako ni najuspješniji teoretičari nisu mogli odgonetnuti koja je od ovih stranaka lijeva a koja desna, utemeljili su znanstvenu ustanovu za ispitivanje ovoga fenomena pod nazivom "Lijeva ruka, desni džep".

20.
Od vijesti da je gospodin Stanko Slišćević smijenjen s dužnosti predsjednika HSS-a BiH poradi nesdlaganja sa stajalištima Glavnog odbora nitko nije pao u nesvijest. Ali nakon izjave onih koji su ga smijenili kako se nadaju da će gospodin Slišćević i dalje ostati član stranke jer je on potreban stranci i stranka njemu, tko nije pao u nesvijest svaka mu čast. Bilo da je od seljaka, bilo od seljačke stranke, mnogo je. Za one koji imaju imalo svijesti.

21.
Od zadnje vijesti da tko ima svijesti čim čuje da se spomenuo Vareš padne u nesvijest stvari su se bitno promijenile. Oni što su Vareš onesvijestili sad se prave da nisu bili svjesni.

10.
Na vijest da su majke počele plašiti djecu do sedam godina, onu što ne slušaju, sudom u Haagu, dotična djeca su se najozbiljnije zabrinula. Jerbo, kako sad stvari stoje mogu doći na red i ona.

11.
Koliko se osoba u Vareš vratilo nakon potpisivanja Daytonskog sporazuma - vijest je točna. Koliko se ljudi vratilo niti tko zna niti može izračunati. Čak i za vijesti iz nesvijesti je puno.

12.
Vlast smo dobili. To je vijest. E, a kada ćemo dobiti ostalo? Pa to baš i spada u rubriku vijesti iz nesvijesti.

13.
Čim je čuo da smo dobili vlast, narod se počeo pitati: Koju - djelovitu ili necjelovitu, podijeljenju ili onu drugu? Opet, vlast nije čarapa pa da je baciš čim se pocijepa. Nije vlast čarapa pa da je zakrpiš ako se, ne bilo primijenjeno, pocijepa. Pa kakvu smo to dobili vlast? Od ove vijesti čudniju nitko nije čuo.

14.
Vijest: Bosna nije podijeljena. Federacija i Republika Srpska, to je samo onako. Vijest: Bos-

Danas su rijetki oni kojima su ispunjene sve želje i koji si mogu priuštiti baš sve životne lagodnosti. Svatko od nas uglavnom ima poneku neispunjenu želju koja će zauvijek ostati zatvorena u osobnom svijetu mašte. Netko žudi za luksuznim automobilima, netko sanja o raskošnoj kući s više katova, netko zamišlja kako se šepuri u skupoj odjeći najpoznatijih modnih kreatora. Netko bi, opet, i s puno manje bio sretan. No, želje su jedno, a život nešto drugo. A pri svemu ovome treba imati na umu da nisu rijetki ni oni koji za život nemaju niti najosnovnije. Na pitanje zbog čega je tako, odgovor je obično jednoznačan: bio je rat!

KAD MISLI ODLUTAJU

Ovih sam dana bio svjedokom da se nekoliko povratničkih obitelji uselilo u svoje kuće i stanove, razrušene i devastirane uglavnom u vrijeme kad su se cijevi pušaka već bile ohladile. Bio sam jako potresen prizorima koje sam vidio u naselju Brezik. Gledajući ljude koji se stari i sami vraćaju u domove u kojima im je prošao život, u kojima su izrodili djecu i radovali se svakom novom proljeću kao ja ovom, radovali se svakom novom danu i svakom satu provedenom sa svojim, uočio sam da oni ne odišu radošću, premda sam, iskreno, očekivao suprotno.

Dvojim da je pravi razlog tomu taj što im od onoga što su mukotrpno zarađivali po oknima rudnika ili u željezari nije ostalo ništa

POVRATAK S TUGOM

jer je u ratu prestala postojati logika, a ljudi naglo gubili osjećaj za dobro. Ne vjerujem da smiješka na povratničkim licima nema zbog takvih koji su temeljito uništili ono što nisu mogli odnijeti.

Prije će biti da tuga koju čitam u njihovim očima potječe otud što su njihova djeca tko

ljudi ostatak života trebali provesti ugodno, s unucima na krilu ili na putovanju u neku nepoznatu zemlju, svjesno trošeći preostale dane samo na sebe. Ovako su osuđeni da s tristo kuna od jazbina ponovno naprave svoje domove.

I zato mrzim tugu koja izbija iz njihovih pogleda. Ujedno si prebacujem što ne nalazim načina kako da im pomognem. Najviše pak prezirem one kojima su dali život, a koji sada samo o sebi brinu. A život prolazi...

KAKO POD STARE DANE

Ponavljam, rijetki su oni kojima su ispunjene sve želje. Rijetki su i oni koji se danas usuđuju zaželjati nešto veliko. Ali, ljudi smo i svi imamo svoje slabosti.

Ako se ja smijem usuditi, htio bih da rata više nikada ne bude. Htio bih imati djecu koja od mene neće otići onda kad njihov život dostigne zenit. Htio bih da pod

stare dane ne moradnem tražiti pomoć od nepoznatih ljudi. Naposljetku, vlastitu bih smrt htio dočekati dostojanstveno u krugu onih koje volim i koje ću voljeti i koji će mi to uzvraćati. Uostalom, zar to nije tako malo i tako normalno?!

G. Sprečkić



S dosta poteškoća oživljava brezičko područje

zna gdje zatvorena vlastitim vratima, pritisnuta svojim problemima i neispunjenim željama. O tomu, dakle, razmišljaju ti starci, sad kad su životu dali ono što su mogli i kad im je od života ostao još onaj manji dio.

U nekim normalnijim okolnostima ti bi

IN MEMORIAM

Prim. dr. VLADIMIR ŠTAMBAK

12.02.1944. - 10.4.1998.

Prim. dr. Vladimir Štambak, liječnik specijalista kirurg, rođen je 12. veljače 1944. godine u Sarajevu, a odrastao je u Varešu, gdje je pohađao osnovu školu i gimnaziju.

Medicinski fakultet je završio u Rijeci, a potom se 1968. godine zaposlio u Domu zdravlja Vareš i radio do 1993. godine. U ovom razdoblju je radio kao liječnik opće medicine, a zatim je završio specijalizaciju abdominalne kirurgije i nastavio rad u tom zvanju. Po završenju specijalizacije obnašao je dužnost ravnatelja Doma zdravlja Vareš. Za vrijeme njegovog rukovođenja izgrađen je Dom zdravlja u gornjem dijelu grada.

Doktor Štambak se sve vrijeme uz spomenute dužnosti usavršavao, a



kako je specijalnost koju je završio bila potrebna na jednom širem području, to je prešao na rad u Sarajevo na kirurgiju i tamo ostao do svibnja 1993. godine. U Kiseljaku je bio od svibnja 1993. g. do studenog iste godine. Radi u Tolisi od studenog 1993. g. do studenog 1994. g., a u Novoj Biljoj je od 1994. godine pa sve do smrti.

Na svim poslovima koje je obavljao dr. Štambak je davao sebe neсеbično, tako da smo svi izgubili veoma vrijednog i poštenog djelatnika, medicinskog stručnjaka, prijatelja, a svi naši pacijenti liječnika koji se za njih svesrdno zalagao i pratio njihovo zdravstveno stanje još dugo nakon izlaska iz bolnice, a ako slučajno bolest nije bila iz njegovog

domena rada zalagao se na iznalaženju najboljeg rješenja.

Sve ovo nije dovoljno da ukaže na prazninu koja je nastala odlaskom ovog dragog nam čovjeka.

Neka mu je "Pokoj vječni".

Djelatnici
Doma zdravlja Vareš - Pržići

Svadbena pjesma tetrijeba, iskonska igra ljubavi i života, ovoga puta se na žalost pretvorila u surovu smrt.

Neka grančice jele, smrče i bora na Tvom odru budu simbol posljednje počasti koje Ti odaše Tvoja šumovita Zvijezda, pitoma Duboštica, gordi Perun i Bogoš i visoki Vlašić, gdje zajedno istinski uživamo u lovu.

Dragi naš Doktore, u našim srcima i lovačkim pričama živjet ćeš vječno, neka i sv. Hubert podari bogata vječna lovišta i neka Ti je "DOBRA KOB".

L.D. "ZVIJEZDA"
Vareš - Pržići

VAREŠ SPLITU U POHODE



Sa splitskim domaćinima

Na poziv druge gimnazije iz Splita 44 srednjoškolca i srednjoškolke iz Vareša bili su gosti ove škole u Splitu od 23. do 26. travnja ove godine. Mladi iz Vareša, predvođeni svojim župnikom **fra Matom Topićem**, pohodili su svoje vršnjake u Splitu u ozračju Marulićevih dana. Susret Vareša i Splita, Druge gimnazije iz Splita i Srednje škole iz Vareša imaju isto toliko zajedničkog kao **Marko Marulić** iz Splita i **fra Matija Divković** iz Bosne. Čitavo jedno stoljeće bila je razlika između Markova i fra Matijina vremena i bosanske krute i opasne vrleti po kojima Marulić nikada nije hodio a Matija ih nikada nije zaboravio. Dva čovjeka, dva vremena, dva bitno različita prostora, bezbroj različitih problema a opet je bila moguća povezanost između svega ovoga. Tolika je razlika između mladih Splitsanki i Splitsana i Varešanki i Varešana kao da je razlika između njih od čitavog jednog stoljeća. Pa opet postoji veza kojom se poveže ista mladost, isti narod iako opterećen tolikom različitosti koja može ići sve do nezainteresiranosti i nerazumijevanja.

Što se motalo u glavama mladih iz Vareša cijelim putem od Vareša do Splita, nitko ne zna do njih samih. Po pitanjima koja su se mogla čuti u autobusu primijetio se mladenački strah pred jednim novim

iskustvom: "Koji su razred oni što nas čekaju? Jesu li to one lijepe Splitsanke sa ekrana? Hoće li biti po dvoje nas u jednoj obitelji? Hoćemo li imati slobodna vremena? Hoćemo li se kupati? itd...". U svim ovim pitanjima krije se jedna stvarnost što nas upozorava da su ratne strahote, zatvorenost prostora, mladenačko poštenje sa



Pjesma dobrodošlice

širokim srcem i praznim džepom prestrušile i mlade pred ljepotom života i novim susretima. Zato je potrebno što više susreta različitih ljudi i različitih svjetova da bi se mladima širili novi vidici koji će pomoći shvatiti kako je život lijep i kako se tom i takvom životu trebamo radovati.

23. travnja stigli smo autobusom na Bačvice nešto ranije od očekivanog da

nam je bilo dovoljno vremena kako bismo prošetali uz more, udahnuili morske svježine i u jednom novom ozračju susreli se sa svojim domaćinima. U 18,00 sati, točno i po dogovoru, sabrali su se učenici II. Gimnazije iz Splita sa svojom ravnateljicom, **Smiljkom Grimani**, ženom velikoga srca i razgovora punog ljubavi i želje da nam od prvog susreta pa sve do rastanka u srca usadi neizmjereno mnogo zrnca ljubavi i pažnje, znanja i vezivanja sa Splitom što će nam duboko ostati kao neizbrisivi trag. U dogovoru tko će kome biti domaćin i gost bilo je puno spontanosti i mladenačke intuicije koja se vrlo brzo pretočila u poznanstvo, prijateljstvo i ljubav.

Sutradan, 24. travnja u velikoj dvorani II. Gimnazije splitski gimnazijalci priredili su kulturni program za svoje vršnjake iz Vareša. Gimnazija čiji smo bili gosti i sama ima pravo iskustvo ovakve vrste. Škola koja ima više od 800 đaka otvorila nam je sva vrata i poklonila nama sve vrijeme i pažnju toga dana.

Prepuna velika dvorana splitske mladeži što se raduje dolasku mladih iz Bosne govori i više od riječi. A riječi su tekle i upijale se kao malo kad dok profesori govore đacima. Ravnateljica Grimani nakon toplog i iskrenog pozdrava predstavila



Razmjena darova

nam je školu gdje smo gostovali i prigodu koja nas je sabrala. Markove riječi i riječi o Marku Maruliću bacale su koji tračak svijetla više na lik velikana hrvatske književnosti o kojem uvijek trebamo znati



Razgledanje drevne Salone

više. Fra Mato, predvodnik mladih iz Vareša govorio je o Varešu i našoj stvarnosti otvoreno i nedvosmisleno. Mladenački ponos vareških školaraca kao da nije odobravao da se kaže sve o nama: kako su od 44 školarca 37 povratnika iz izbjeglištva, kako su mnogi još uvijek u tuđim starim kućama u kojima nedostaju osnovne potrepštine od ležaja do kašike. Naglašene su velike razlike između podneblja i načina života mladih iz Splita i vareških školaraca, ali je ponavljano da nam je duša ista i srce ispunjeno svim onim što ispunja svakog mladog čovjeka. Posebno su s dušom otpjevale svoje pjesme prvence mlada grupa srednjoškolki o kojoj ni domaćini prije ovoga uspjelog nastupa nisu mnogo znali. Razmijenjenim darovima govorili smo jedni drugima o

njihovim značenjima: knjiži, kaseti, vareškom livcu, slici najstarije crkve u Bosni, vareškom kalendaru i rakiji. Posadili smo drvo sjećanja na još jedan novi susret i još jedan rastanak s maturantima. Mladi su završili program sa zabavom u istoj dvorani a stariji malom zakuskom u zbornici i fotografiranjem - da se ne zaboravi.

Istog dana vareški srednjoškolci i njihovi domaćini obišli su grob Marka Marulića u franjevačkom samostanu sv. Franje i razgledali Dioklecijanovu palaču.

Uvečer u Pinakoteci franjevačkog samostana Gospe od zdravlja vareški srednjoškolci izveli su recital "Razgovor Marulića i Divkovića" kojeg je za ovu prigodu napisao **Tvrtko Dijak**. Uz to mladi

iz Vareša su pozdravili Split prigodnim recitacijama a o povijesti Vareša govorio je **Ivica Mlivenčić** koji je najzaslužniji Varešanin u Splitu za sve susrete ova dva grada. Fra Mato je završio program naglašavajući potrebu za ovakvim upoznavanjima i susretima koje trebamo razvijati u Hrvatima Bosne i Hrvatske.

Istoga dana podžupan splitsko-dalmatinski sa predsjednikom županijske skupštine, **Živkom Nenadićem**, savjetnikom **Josipom Filipović Grčić** primili su varešku delagaciju koju su činili: **Pavao Vidović**, dogradonačelnik Vareša; **Mijo Andrić**, predsjednik Općinskog vijeća Vareša; **Miroslav Pejčinović**, zastupnik u Domu naroda Federacije BiH; **Jozo Matošević**, pročelnik za gospo-

darstvo; **Zoran Brđanović**, direktor trgovine; **Ljuban Kasapović**, gospodarstvenik, fra Mato Topić, župnik. Nakon upoznavanja s problematikom Vareša i Splitsko-dalmatinske županije obećana je konkretna pomoć Varešu.

Trećeg dana posjeta vareški srednjoškolci sa svojim splitskim vršnjacima posjetili su arheološke lokalitete i povijesna mjesta Solina i Trogira. Kao gosti HNK Split vareški srednjoškolci su na pozornici gledali predstavu "Kad kralju ne sviđa se gluma" u izvođenju glumačke družine Histron iz Zagreba.

U nedjelju, 26. travnja ispraćaj na istom mjestu gdje je bio i doček prije samo tri dana. U ovom ispraćaju, u zagrljajima, žalom i pokojom suzom i opomenom "piši!" vidjelo se kako je potrebno malo da se otvore novi vidici, dožive snažne radosti u tek stvorenim susretima, poznavstvima i prijateljstvima.

Na povratku, iako nisu bili dobri uvjeti za kupanje, mladi nisu dopustili povratak u Vareš a da barem malo ne zaplivaju u vodi Jadrana. Vratili smo se preko Međugorja gdje smo se kratko zaustavili i nastavili put za Vareš.

Nakon još jednoga susreta Vareša i Splita, ovoga puta u Splitu, još više se učvrstila sveza između ova dva grada i njihovih ljudi. Općinski predstavnici zaključili su da je ovo tek početak gospodarskih



Na rastanku

dogovora i planiranja a mladi su obećali raditi na uzvratu i još većem obogaćivanju susreta splitske i vareške mladosti uz jedno veliko HVALA SPLITU.

M. Topić ■

DIO KRALJEVSKIH ZEMALJA (I)

Općepoznato je da područje današnje općine Vareš pripada tzv. kraljevskim zemljama, tj. najužem prostoru prvobitne bosanske države koja se protezala od Vrhbosne do Vranduka, a bila obilježena toponimima Bobovca, te značajnih rudarskih središta i samostanskih mjesta: Kreševo, Fojnica, Kraljeva Sutjeska, Podvisoki, Olovo. Tada, dakako, nemamo spomen Vareša, ali postoji Duboštica, Borovica i druga mjesta eksploatacije i prerade rude, te proizvodnje metalnih predmeta. I kako se Bobovac, kao glavno utvrđenje u bosanskoj državi, prvi put spominje 1356. godine, a posljednji put 1519., to je očito vrijeme i najvećeg uspona i definitivnog kraja bosanske države sa svim što je i činjenično i emotivno značila. Historiografski tragovi o njoj bilježe ono što ne bismo smjeli zaboraviti, pogotovu oni koji svjedoče o brisanju tih tragova, katoličkih, autentično bosanskih tragova.

Poslije zauzeća Bosne, 1463. godine Turci su iz Bosne kao roblje odveli više od 100.000 duša i naselili ih u Carigrad i po turskim pokrajinama u Maloj Aziji i koliko god je katolicima tobože jamčena sloboda vjere, zbog turskih ratova, ponajprije protiv Hrvata na čiji su se račun nastavili širiti po Europi, svjedoči historičar, nastalo je proganjanje katolika 1521., a već 1524. Turci su razorili samostane u Visokom, Kreševu i Fojnici, a dio katolika iznova se, nakon osvojenja Bosne i odvođenja u ropstvo, iselio iz Bosne. Krajem 16. stoljeća, Visoko kao nekakvo središte te regije broji još svega, s okolicom, 800 katoličkih kuća i oko 3.000 duša. Osamdesetak godina poslije Visoko i Kraljeva Sutjeska imaju skupa, po svjedočenju biskupa fra Nikole Olovčića - Ogramića 1575 duša. Odljev neprekidno traje. Ili izbjeglištvo ili islamiziranje, da bi se taj prostor definitivno "očistio" 1697. nakon provala u Bosnu princa Eugena Savojskog. Fra Andrija Šipračić Dubočak javio je u Rim da se do tada iz Bosne iselilo preko 100.000 katolika sa franjevcima. Tada

Piše: **Željko IVANKOVIĆ**

definitivno nestaje i visočkog samostana sv. Nikole. Milenko S. Filipović piše da je tako prekinut kontinuitet između katoličkog stanovništva oko Vareša i Sutjeske s onima oko Fojnice i Kreševa. I mada su bili tako razdvojeni, sačuvali su istu nošnju i običaje. To potvrđuje da je



Princ Eugen Savojski

riječ o najstarijem sloju bosanskog katoličkog življa koje čuva uspomene na srednjovjekovnu Bosnu, kakvih (uspomena) nema u drugih vjerskih ili etničkih grupacija, osim ponegdje kod jednog broja kriptokatolika, tj. muslimana koji su to u javnosti zbog privilegija koje im donosi državna religija, a privatno su sačuvali uspomenu na staru vjeru i običaje.

Milenko S. Filipović u knjizi "Visočka nahija" svjedoči i o etničkim osobinama ljudi tih krajeva. I dok su muslimani najrazličitijih tipova, dakle najrazličitijeg porijekla stanovništva (Visoko je prednjačilo u islamizaciji, otuda narodna

uzrečica "Hajdemo časkom u Visoki promijeniti ime."), kod katolika je zastupljen, među starincima, crnomanjast tip, srednjeg rasta, ali i doseljenički dinarski tip. Mnogo je nordijskog tipa: ljudi visokog rasta, mršavi, dugačkog lica, plavih očiju i kose "otvorene boje". "Mnogi od rodova s ovim osobinama znaju da su poreklom iz rudarskih naselja Borovice, Duboštica, Vijake i od Vareša."

Nije nepoznato niti to da su u srednjovjekovnoj bosanskoj državi bili i brojni Sasi, tadašnji vrhunski rudarski stručnjaci, o čemu svjedoče i toponimi (Šaški Do), ali i fizičke značajke ljudi kod katolika srednje Bosne, ali i kod muslimana, ranijih katolika i na to se odnosi Filipovićovo svjedočenje o rodovima koji znaju da su doseljeni iz rudarskih mjesta "Duboščice, Borovice, Vareša, Olova i Vijake. Istih su telesnih osobina i Borovičani, seljaci - rudari iz susednog predela Borovice, koji se inače izdvajaju od susednog stanovništva."

U fusnoti autor bilježi sljedeće: "Borovičane, koji su svi katolici, ostali smatraju glupim, ograničenim i nižim od sebe. Niko ih još nije dublje proučavao. Ti su Borovičani i pod Turcima nosili šešire, pa su se po tom razlikovali od okolnog stanovništva." Borovičani su se svojom posebnosću obranili i od iseljavanja i od poturčavanja. Neki drugi nisu: Neimarlije u Bukovlju su katoličkog vareškog podrijetla, kao i begovski rod Kulovića u Doboju. Od Neimara (Neimarlije) braća Grga i Zlovo, svjedoči naš historičar, postali su Grgići i Zlovići. I to nisu nipošto usamljeni slučajevi iseljavanja i islamiziranja ljudi s područja "kraljevskih zemalja". Tako naš autor svjedoči i o jednom mjestu iz Štajerske koje se također zove Vareš, te da su oba iz prve polovice 15. stoljeća iz vremena naseljavanja naših onodobnih izbjeglica u Štajersku.

No, postoji i obrnut put - put u Vareš, ali i dodatni pokretači seoba - bolesti (epidemija kuge i kolere). O tome, međutim, drugi put.



Kralj je nervozno šetao uz zidine najviše kule-stražare. Bilo je to njegovo omiljeno šetaliste koje je neizostavno pohodio za svakog posjeta prijestolnici. S tog je mjesta najbolje vidio kraljevski grad u svoj njegovoj ljepoti, ali i šumovitu Zvijezdu koja se zaštitnički nadvila nad njim, te udaljena sela što su se bjelasila u plavičastoj izmaglici. A dolje pod kulom, u dubokom kanjonu, pjenušale su se vode dviju rječica stapajući se u nemirnu Bukovicu.

Taj ga je prizor uvijek smirivao i bistro mu um pred donošenje važnih odluka. No, tog su mu jutra misli neobuzdano izmicale i u duši stvarale dotad nepoznatu tjeskobu. Tko zna zašto, kralj se prisjeti vremena kada se kao dječak igrao s bratom pod tim istim zidinama i kako je sa strahom virio kroz otvore kule u duboki bezdan. U sjećanje mu navru i obilasci okolnih naselja što ih je činio svakog ljeta, sve dok mu, kao petnaestogodišnjem dječarcu ne okruniše glavu nakon očeve smrti. Bezbrizne dječake igre tada ustuknuše pred brojnim obvezama. Premda okružen beskrajnom pažnjom svoje majke, teško se prilagođavao nastalim promjenama. A tek što je počeo vladati, na njegovu malu zemlju nasrnu moćan kralj. Ipak mu se, uz Božju pomoć, nekako uspio suprotstaviti. Potom se od njega odmetnu i rođeni brat tražeći krunu i kraljevstvo samo za sebe. Jedna je nevolja pristizala drugu. Prošao je puno toga, bez straha gledao u oči mnogim nedaćama. Ali, toga jutra, dok je s visine promatrao svoju zemlju, nešto mu je u venama izazivalo čudnu nelagodu i pritajeni strah. Pitao se što bi to moglo biti.

U njegovu je kraljevstvu još od davnina narod bio vjerski podijeljen. Kršćanstvo se razvijalo poput stabla stamene smrče u čijoj je sjeni, opet, raslo bilje bosanske crkve. Pripadnici tih vjera često se sukobljavaše, ponekad i na poticaj izvana, od onih koji su nastojali proširiti svoj utjecaj.

VELIKI ŠUMSKI POŽAR

Piše: **Toni PETKOVIĆ**



Kralj nije mogao shvatiti zbog čega dolazi do trvenja; činilo mu se kao da u njegovu narodu i nema razlika. Ali, sada je slutio da posljednji teški razgovori s predvodnicima bosanskih krstjana neće izići na dobro i da nelagoda koja ga pritiska potječe upravo otuda.

Na silne pritiske izvana kralj je bio primoran zatražiti od djeda bosanske crkve da njegovi sljedbenici napuste vjersku herezu i stanu pod okrilje rimskog plašta, pod koji je i sam prionuo. Znao je da traži puno, gotovo nemoguće, ali drugog izlaza nije imao.

Ništa manje brige nisu morale ni glavara bosanskih krstjana. To što kralj traži potpuno je neprihvatljivo, njegovo svećenstvo i narod koji ga je slijedio nisu htjeli ni čuti za to. Pa ipak, znao je da je kralj prisiljen tražiti takvo što od njega. On je kralju, unatoč razlikama, ponudio suživot, ovaj je to odbio i sad je ponovno dolazilo vrijeme oluje. A u ranijim međusobnim sukobima već je bilo proljevano mnogo bratske krvi. Uvrijeđen kraljevim zahtjevom, narod je tražio novi krvavi obračun.

O svim tim problemima djed je šutke promišljao sjedeći uz veliku vatru naloženu usred Zvijezde. Bio je umotan u debeli vuneni ogrtač. Oko njega su brojni istomišljenici zatvarali nijemi krug.

Još je jedna nevolja usloznavala brige, kako kralju tako i djedu bosanske crkve. Nevjerojatna ih je pojava brinula gotovo kao i vjerski nesporazumi. Iako je, naime, već bio konac studenoga, područje koje su nastanjivali nije okusilo ni kapi kiše skoro šest mjeseci. Zemlja je bila duboko ispućana, a kasnojesenski je vjetar iz okolnih šuma kovitlao kao barut suho lišće.

I upravo te jeseni, umjesto vjerskog plamena, u planini buknu požar nezapamćene snage i žestine. Zbog sušom pogođene zemlje širio se brzo i nezaustavljivo. Uzalud se narod ujedinio protiv vatrene stihije. Ni ogromna ljubav i jednih i drugih prema tom prostoru

nije mogla zaustaviti ognjenu neman. U vatrenom se zagrljaju sve pretvaralo u prah i pepeo. Užasnuti su ljudi spas tražili u visokom kamenom gradu ili u riječnim tokovima. Krvavi odsjaj iznad kraljevoga grada vidio se do nakraj kraljevstva.

Poslije četrdeset dana, s prvom kišom, požar počeo jenjavati ostavljajući za sobom jezive tragove.

Iz uvjerenja da im je tu nesreću poslao Bog zbog prolijevanja bratske krvi, vjerske nesuglasice za dugo vremena prestadoše.

NOGOMET ZA GURMANE



Podmladak NK "Vareš" pred susret s "Željezničarom" 1959. godine

U sezoni 1958/59 NK "Vareš" demonstrira fantastičan nogomet, za prave gurmane, iako su momčadi nedostajali **Rudo Dodik** i **Džafer Hasanagić** te dinamični **Radislav Marjančević**, koji su bili na odsluženju vojnoga roka. Nakon drastičnog podmlađivanja u momčadi je prosjek starosti bio 20 godina. "Torcida" **Ostoje Lalića** i "Urugvajka" **Šefika Hafizovića** pjevaju zajedno pred svaku utakmicu i to: "Imamo golmana što penale brani, beka i halfa što golove daju!" I, zaista, vratar **Branko Holaček** rijetko je bio svladan, čak i s bijele točke. Takve parade, koje je Branko izvodio lebeći poravnat s gredom, vidio sam još kod vratara osječčkog "Proletera", a kasnije Dinama, Kadovića. Lijevi branič **Ešo Trklja** igrao je boemski, kao uostalom i cijela momčad, koja nije robovala nikakvoj taktici. Ešina je taktika bila "napad je najbolja obrana"; on nikoga nije čuvao nego su pak njega čuvali kako nebi postigao zgoditak, a opet mu je to često polazilo za rukom ili, bolje je reći, za nogom. Desni half **Nazif Imamagić** - Šećerka udarcima je iz daljine parao protivničke mreže. Desna spojka **Toma Franjić**, diknjički Santrač, doima se poput Gerda Millera; loptu dodanu u noge magično je prosljeđivao za leđa protivničkog vratara, a da nikada nije

pogledao njegovu poziciju. Desnokrilni brzonomgi napadač **Darko Petrić** centaršuteve je izvodio u zavisnosti od položaja najbližeg suigrača **Tome Franjića**, a najčešće su to bili kratki pasovi koje je Toma uspješno realizirao. Ova šarmantna igra dopuštala je da svačija individualna sposobnost dođe do izražaja, a tomu je kumovao dolazak novoga tehnika momčadi **Branka Deronjića**.

U sezoni 1958/59 u podmlatku NK "Vareš" igrali su mladići koji nisu bili članovi ni "Metalca" ni "Mladog radnika", a ni pržičke "Mladosti". Promatrajući ih na Grbavici, na prepunom stadionu, protiv

-zapisi i sjećanja-

"Želje" zapazio sam da su i oni igrali boemski, po ugledu na starije. U tom momčadi nastupili su: **Vidović, Malbašić, Jazić, Stojanović, P. Čorić, Rašević, Bjelobrk, M. Čović, I. Čorić, Čurtić**. "Željezničar" je pobijedio mlade Varešane s 2:0, ali je gledalište ostalo oduševljeno njihovom igrom. **Pavao Vidović** branio je sve što je obraniti moglo, međutim dva udarca nogometnog virtuozu **Ivice Osima** zaista nije mogao zaustaviti. **Edo Čurtić** je na Grbavici demonstrirao visoku tehniku, pa opet najviše simpatija prikupio je poletarac **Mijo Čović**, a pokupljen je sa stanice da popuni momčad.

Slučajno sam se zatekao među željinim vjernim navijačima, umirovljenicima, koji su i svaki njegov trening promatrali noseći klupice sa sobom. Isprva su njihovi komentari bili: "Što su doveli onog malca, lopta bi ga mogla pogoditi!", a kasnije: "Vidi što taj radi, pa on im skriva loptu!" I, zaista, **Mijo Čović** je žonglirao na Grbavici kao čigra. Tada sam čuo i ovaj komentar: "Ovi bi naši (iz Uprave "Želje") trebali otići promatrati NK "Vareš" pa bi pola tima Varešana zaigralo za "Željezničar"! "To možda najbolje ilustruje kakav se nogomet tada igrao u Varešu.

Međutim, značajna je mana vareškog nogometa bila totalna nezainteresiranost za posao nogometnog suca. Momčad u kojoj su igrali: **B. Holaček, F. Sadiković, E. Trklja, N. Imamagić, J. Krnjić, M. Rašević, D. Petrić, T. Franjić, I. Marjančević, D. Erić i B. Džeba**, može se slobodno kazati, po svojoj je kvaliteti spadala u prvu ligu. Igrom su bili daleko ispred jednoga, recimo, "Radničkog" iz Beograda, u kojem su igrali reprezentativci braća **Ognjanović i Lj. Ljubenović**.

No, kvalitet igre momčadi nije bio jedini preduvjet za visok plasman, značajnu su ulogu u tome redovito odigrali i suci, a oni su bili mahom iz Sarajeva, čije je momčadi NK "Vareš" uvijek nadigrao ali ne i dobio.

(nastavit će se)

Pripremio: **J. Drijenčić**

Želite li čuti vijesti iz svijeta, najnovija izvješća iz Washingtona, svakodnevne i jamačno relevantne informacije o stanju u BiH uključujući i javljanja iz Vareša, slušajte

GLAS AMERIKE

- program na hrvatskom jeziku, od 17,30 do 18 sati u sklopu programa Hrvatske radio postaje "Bobovac" Vareš

Filip Krnjo nikada nije volio vlast. Ni u kom pogledu. Niti je želio da on bude ta vlast, niti je volio one koji su to bili. I to nije posljedica nikakvog iščitavanja Sokrata, Aristotela, Platona, Erazma Rotterdamskog, budističkih knjiga ili Biblije. On je nije volio a da nije znao zašto, kao što ni masa ne zna zašto voli kič a ne pravu vrednotu.

Otkako se vratio u grad, započela je njegova igra mačke i miša s tom vlašću. Uporno je tražio da mu se vrati stan. Onaj isti za koji je radio četrdeset godina i u koji je najmanje dvadeset kupovao pokućstvo i sve što uz to ide, štedeći i na sebi, i na ženi, i na djeci. Ubrzo nakon izgnanstva, vlast je njegov stan proglasila napuštenim, a on tu kategoriju nikako nije mogao razumjeti. Iz razgovora sa prijateljem pravnikom saznao je da se po pravnoj teoriji neka stvar može smatrati napuštenom samo u slučaju da ju je vlasnik imao namjeru napustiti. Neopozivo i za sva vremena. Filip je štovao svoga prijatelja, no nije ga u potpunosti razumio. Njemu nije trebalo nikakvo pravo ni teorija da ono što je teškom mukom stekao bude njegovo. Danima je obilazio službenike tražeći svoje pravo. Ovi su ga nekad ljubazno, nekada manje ljubazno odbijali, vadeći se da još nije izašao zakon.

Dolazio je pred prozore svoga stana i pratio ponašanje novoga "stanara" koji je tu obitavao, pomalo krčmio njegove stvari i ložio drva i ugljen. Nije kao drugi navaljivao da mu dadne bar nešto od dragih uspomena. Fotografije, diplome, rješenje o mirovini i slične drage sitnice. Činovnicima je dolazio redovito i oni su ga redovito odbijali. No on je imao urođenu strpljivost ljudi koji su sve što su imali stjecali teškom mukom.

Iako u već iznošenoj obući i odjeći djelovao je otmjeno i nadmoćno a da mu to nije bilo ni na kraj pameti, za razliku od novopečene vlasti, činovnika koji su se teško snalazili ne samo na novim položajima nego i u novim odijelima u kojima su djelovali kao djeca u odjeći svojih roditelja.

U međuvremenu se vlast promijenila iz jednoobrazne u mješovitu i više mu nisu govorili da čekaju zakon već neke službene novine. Filip je još nekako i razumio što je taj zakon, no te službene novine su ga s glave zbu-nile. Kakve sad novine i kakve to veze one imaju s njegovim stanom i pokućstvom. Nije da Filip nije čitao novine. Čitao je. Što su bile šarenije, to su mu bile draže. I kako je stario, sve je više volio što u njima ima golišavih žena, nevjerovatnih priča i smiješnih događaja. One o politici nije volio. Ni o ubojstvima, ni o pljačkama, ni o bilo kakvim ljudskim nesrećama. A te mu novine nisu bile nikakva preokupacija već samo razbibriga. Ni u kakvom odnosu sebe i to što je u njima pisalo nije nalazio. A vidi ti sad! Nema novina - nema stana! - Nisu to te novine - tumačio mu je prijatelj - druge su to. Nije da nije vjerovao prijatelju, samo se čudio. To je zapravo bio njegov prvi izravni kontakt s nekom vlašću u komu je on igrao aktivnu ulogu. Sve do tada čekao je svoj red i dobijao

SLUŽBENE NOVINE

TVRTKO, dijak bosanski



ono što ga je spadalo, a da nije moljakaio i obijao pragove, i nikada nije tražio ono što je već imao niti očekivao nešto mimo ostali svijet.

Ovaj put se on malo s tom vlašću uhvatio u koštac, osjetio se važnim i to mu počeo goditi. Ne samo da tu vlast nije mrzio, dapače, počeo ju je uvažavati, čak i simpatizirati. - Vidi ti to - mislio je - oni ipak traže neko opravdanje, sad sam i ja važan i kao neka strana u igri. Oni s jedne, ja s druge strane, pa tko koga i tko dulje izdrži.

I sve su mu više ti koji su ga odbijali postajali simpatičniji, sve se više dotjerivao i slagao ljubaznije face za susrete s njima i sve više iznalazio nove važne činovnike koji mu mogu pomoći. I komu god su mu rekli da ode, išao je. Nije znao da postoje toliki važni ljudi koji se vrte u krug, a nisu u stanju riješiti jednu tako jednostavnu stvar. Strpljivo je učio nazive svih tih službi i činovnika, šefova, došefova i podšefova i pomalo počeo umišljati da je to jedan veliki krug, jedan veliki kotač, koji on, Filip, okreće i vrti kako hoće i koliko hoće, a da oni ne znaju zašto se vrte dok on zna što ga čeka na kraju. Zgoditak! Glavni! I taj rulet-kotač počeo je vrtiti sa strašću kockara, očekujući zgoditak a da je i zaboravio koji. Zaboravio je stan. I svako je jutro vrtio kotač da izvrti te novine. Tako su mu tekli dani.

Gledajući televiziju saznao je da je donesen zakon. Više mu činovnici nisu mogli lagati.

Onda je isto tako s televizije saznao da su izašle i te službene novine. Kada mu je činovnik rekao da još nisu izašle gotovo mu se nasmijao u lice. - A kada će? - pitao je kao da ne zna da ga činovnik i dalje vrti. Ustvari je on vrtio činovnika. - Dobro, doći ću sutra - smijao mu se sam u sebi.

Činovnik nije bio profesionalac i slabo se razumio i u zakone i u službene novine, kao uostalom i velika većina u ustanovi. Ako je i znao što treba uraditi, teško mu je bilo napisati sam akt o komu nije znao ništa više nego da je to teret koji ga pritišće više nego one na koje se odnosi. No i njemu se Filip počeo pomalo svidati, pa ga odlučio obradovati. Toga ga je jutro čekao s posebnom radošću.

- Evo ih - reče - čim proučim i dobijem naredbu, prvi si na redu. Filip je buljio u te službene novine kao da je na prtni umjesto punog novčanika našao ono drugo što smrdi i što u pristojne priče ne ide.

Ne samo da ih je on u svom neobaviještenom mozgu drukčije zamišljao već su mu djelovale tako jadno da su ga odjednom podsjetile na svu bijedu položaja u komu se našao, i umjesto da se obraduje, na veliko činovnikovo zaprepaštenje, okrenu se i zalupi vratima bez pozdrava po prvi put otkako dolazi. Činovnik se toliko zbunio da nije mogao izgovoriti ni ono "što mu bi" koje mu se vrtilo u glavi i kočilo navrh jezika. ■

Dobro bi bilo ponoviti priču iz antičke mitologije koja govori o čudnoj zaprezi što su je činili rak, ptica i riba. Oni su trebali vući kola naprijed, ali kako? Rak je vukao kola natrag jer se po naravi kreće uvijek unazad. Riba je vukla prema dolje u dubinu gdje je njezin svijet. Ptica je vukla prema nebu koje pripada ptici. Bilo je dovoljno snage, sve troje upregnutih su vukli, ali kola se nisu ni makla s mjesta.

U našoj Bosni odavno je nekako ovako - svatko vuče na svoju stranu pa nam kola najviše stoje na istom mjestu. U našoj vareškoj općini sjednu, dogovore se pa onda počnu vući kola i opet svatko na svoju stranu, a kola nikako s mjesta. Onda dođe neka nova snaga koja malo pokrene kola pa čim se povuče iz ove čudne zaprege kola opet ostanu na jednom mjestu. I svaki put tako: kola stoje na istom mjestu i ponekad krenu naprijed, ali samo onda kada njih neka sila iznova pogura naprijed, i sve tako. Problem je i u tome što publika ne promatra ovu čudnu utrku s tribina, nego je publika u kolima. I još je čudnije što su u tim istim kolima zajedni navijači i ribe i ptice i raka. Svi oni i dalje navijaju samo za svoje a kola na istom mjestu stoje. Svi tvrde isto: kriv je onaj drugi što kola stoje na istom mjestu. Kada bi onaj drugi vukao u smjeru kuda ja vučem kola bi išla naprijed. Ali, razlika je baš u ovom "naprijed". Za pticu je "naprijed" isto što i uvis; za ribu je "naprijed" isto što i u dubinu; za raka je "naprijed" isto što i vući natrag.

To što su svi u općini upregnuti u ista kola ne znači da se kola nekamo miču. Dok kola stoje publika - to smo svi mi - postaje nestrpljiva, počinje se nezadovoljno buniti, ali i dalje navija samo za svoj pravac. Rješenje može biti u popularnom nazivu - integracija. Integracija je proces u kojem od dvoje napraviš jedno tako što će moji poklopiti tvoje ili će tvoji poklopiti moje.

Kakvi su sve problemi u procesu integracije u našoj općini?

Hoće li biti veći problem integrirati jednu malu filijalu Elektroprivrede na Pržićima ili dokazati da neće struja biti druge boje kada se integriraju i radnici Hrvati u

INTEGRACIJA PAMETI

isto poduzeće? Hoće li biti veći problem skinuti tablu na kojoj piše "Herceg-Bosna" ili povratniku kome je netko drugi potrošio i struju i kuću i sve što je imao kazati da nije on dužan plaćati tuđe račune da bi njemu prosvijetlilo? Hoće li biti veći problem dokinuti tri telefonska broja na Pržićima ili vratiti 200 telefonskih brojeva povratnicima koji su imali svoje telefone bez one pljačka-takse od 400 DM? Jedinu dozvolu koju je Ured za prostorno uređenje u posljednje vrijeme pozitivno riješio u korist

načkoj politici. Po tom principu mogu se integrirati i medicinari: "moji" će liječnici biti i tvoji a sve ostalo će biti kao što je i bilo a to što će tvoji bosti injekcijama moje nije strah od otrovnih injekcija nego od gubitka radnih mjesta i plaća. Integracija u sportu ne znači da moja kraljica ili moji topovi i lovci koje ću ti integrirati budu tvoji pijuni koje možeš micati kako ti se sviđa. A što je sa integracijom policije?! Moji hoće a tvoji neće. Što je s integracijom poduzeća?! Tvoji će sjeći šumu i moju i tvoju a moji ti mogu pomoći gdje ćemo zajednički moći prodati tu šumu od koje će tvoji živjeti? Što je

s integracijom ostalih poduzeća? Isto: tvoji će primiti moje na posao samo tamo gdje ne mogu bez njih a moji će početi odlaziti negdje dalje tražeći komad kruha jer ovdje ne mogu od tvojih.

Najgore je što su u glavama vas općinski čelnika moji i tvoji jednako podijeljeni kao i u ratu a razlika je samo u tome što su im oduzete puške. Najgore je što ste vi općinski čelnici i mojih i tvojih a vama to nikada neće biti jasno. Još gore je to što ne možete shvatiti životnu istinu da ni mojima ni tvojima ne može biti dobro dok svi mi ne budemo vaša briga a vi naše čelo. Najteže je provesti integraciju zato što se ona provodi samo na okviru od glave a u glavi su

strogo podijeljeni na mali i veliki mozak ili na dva zrakoprazna prostora u kojima odavno nema ništa. Zato je integracija svega oko nas nemoguća sve dotle dok ne bude integracija pameti. A poslušnici nisu tu da misle nego da izvršavaju nakaradne naredbe. I onda nam kriv čitav svijet što ne daju svoje love da bi paše postale još veće paše a raja još jadnija raja. Tko nam može pomoći? Samo onaj tko ukloni bolesno tkivo s centra za ravnotežu.



vareških Hrvata jest rješenje za gradnju mrtvačnice. Ako bude potrebno dat će ravnatelj ureda još mogućnosti za sahranjivanje Hrvata, ali kada treba pomoći u rješavanju povratka stanova živim povratnicima Hrvatima onda on ima samo njemu jasno tumačenje zakona po kojem nitko ne može pristupiti svome stanu. Uostalom netko mora nastaviti kontinuitet prethodne općinske postave da se ne zaboravi kako gospodarski i nismo odmakli od onih ratnih vremena.

Ako provedemo integraciju školstva u općini onda to znači ovo: tvoji će dati plaću mojim učiteljima a moji će dati čak i tvojim da ih mijese prema mudroj stra-

ENIGMATIKA

BRAVO, MAJSTORI!

Koliko je osoba koje su zadužile Vareš i proslavile ga na raznim poljima najlakše se moglo sagledati u nekim rubrikama našega lista, ponajprije u Ivankovićevim Bilješkama o zavičaju. A Vareš je, iako mala i skromna, sve drugo dakle samo ne ograničena sredina.

I u ovom teškom vremenu on ima takvih, makar polje njihova djelovanja ne bilo sudbinski značajno ili oni ostali samozatajni. Ovo je potonje dovelo dotle da naš glavni urednik ostane nadglasan kad se povela rasprava o potrebi objavljivanja ovoga priloga. Jedan dio njegova enigmatskog umijeća u prigodi su spoznali redovni čitatelji "Bobovca" kad se poza-

bave skandinavkom na posljednjoj stranici, no tek se ljubitelji zagrebačke "Kviskoteke" imaju zbiljski uhvatiti u koštac s čarolijama ovoga majstora.

Ovdje je potrebno spomenuti i njegova brata Tihomira koji je u istom natjecanju (vidi faksimil!) podijelio visoko deseto mjesto.

Naš urednik naposljetku je zauzeo treće, ali uostalom, tu je faksimil 11. stranice "Kviskoteke" broj 187 od 8. svibnja ove godine.

Uz iskrene čestitke našim majstorima enigmatike, braći Jelić, želimo još puno uspjeha.

Uredništvo

KANDIDATI ZA PRVAKA HRVATSKE U ENIGMATICI!

TROJICA NA VRHU!

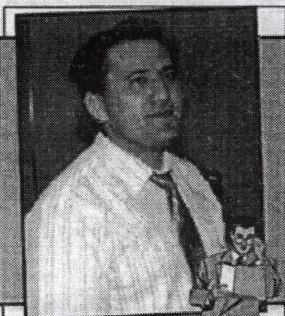
KVISKOTEKA DRUGO PRVENSTVO HRVATSKE U ENIGMATICI! '88

Netko od trojice enigmatskih majstora na ovoj stranici ponijet će krunu prvaka Hrvatske! Sve će se znati iduć tjedan, kad donosimo rezultate njihova trobojna! Dotad ih upoznajite, slikom i riječju!

Samo tjedan dana prije konačnog proglašenja novog prvaka Hrvatske u enigmatiki, predstavljamo vam tri vrhunska enigmatika koji su tijekom prvenstva skupili isti broj

bodova (33) i tako ravnopravno zasjeli na sam vrh prije završnog doigravanja. Dok oni još sastavljaju svoj završni zadatak, križaljke s postavama anagrama od slova KRUNA HRVATSKE ENIG-

MATIKE, zamolili smo ih da nam kažu nekoliko riječi o sebi i da se tako (u oči svečanog proglašenja prvaka u broju 188) ukratko predstavljaju široj enigmatskoj publici.



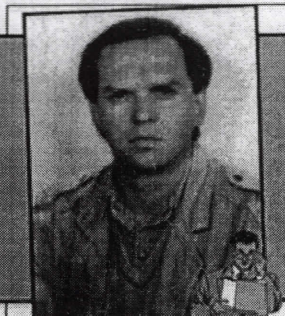
NEDJELJKO NEDIĆ

rođen u Tolisi (općina Orašje, BiH), 18. 11. 1962. Po zanimanju diplomirani arheolog. Sudionik Domovinskog rata u BiH, ranjen 1992. Trenutačno ravnatelj Hrvatskog radija Orašje. Prvi rad (premetaljka) objavljen mu je u "Vjesniku Kvizu" 1980. Objavio više od 2.500 radova. Suradnik "Kviskoteke", "50 SKANDI" i "101 SKANDI" od prvih dana. Na prošlogodišnjem Prvom prvenstvu Hrvatske u enigmatiki zauzeo 5. mjesto. Križaljke su mu najveća strast, ali se ne plaši ni tzv. malih zagonečki. Uređuje enigmatske rubrike u "Posavskom glasniku", "Posavskom listu" i "Branimiru". Živi u Ugljari kod Orašja, oženjen, ima kćerku.



DRAŽAN ŠABIĆ

rođen u Sinju 21. 10. 1964, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Oženjen je, otac dvoje djece (Josip, Ena). Studirao je elektrotehniku u Splitu i stekao zvanje diplomiranog inženjera. Nakon toga zaposlio se u HEP-u DP "Elektrodalmacija" Split, pogon Sinj, gdje je voditelj odjela za tehničke poslove. Prvi enigmatski rad (premetaljka) objavljen mu je 1979. u "Vjesniku Kvizu". Osim što surađuje u našim listovima, surađivao je i u "Slobodnoj Dalmaciji", "Vikendu" itd. Trenutačno isključivo sastavlja križaljke.



ČEDOMIR JELIĆ

rođen 8. 5. 1959. godine u Varešu (BiH). Osnovnu i srednju školu završio je u Varešu, a 1982. godine diplomirao je na Pravnom fakultetu u Sarajevu. Zaposlen je u Općinskom vijeću Vareš. Enigmatikom se aktivno bavi 23 godine. Prvi rad (križaljku) objavio je početkom 1975. godine u tjedniku "Arena". Nema preciznih podataka o broju objavljenih radova s obzirom da je tijekom rata ostao bez kompletne enigmatske dokumentacije. Pretpostavlja da je objavio ne više od 800 radova, jer je uvijek kvalitetu pretpostavljao kvantitetu.

KNEGLA MOTORISTA

Kada Knegla u propinjke krene
sa jatakom Šiminim potokom
Vijačkama pamet se okrene
put Vareša svaka sijeva okom

Kada Knegla u propinjke krene
na svom Maksu velikom motoru

navrati bi nekad i po mene
i u Kladnju il' Olovu čekali smo zoru

Hladnom vodom tijelo ne pati
u Varešu bircuz do bircuza
u svaki se Knegla svrati
rum u svakom čist ko suza

Kada Knegla u propinjke krene
balvani mu slamke a potoci lokve
kud Maks prođe tu trava uvene
kelnerice slatke kao smokve

Sve je sada san i magla
u zaborav vrijeme se skriva
prođe radost stiže tuga nagla
osta samo ova pjesma živa

T. G.



U SMJERU STRELICE OBILAZAK PROGNAH VAREŠANA 1995. GODINE (SLIKAI)	NJEGO- VANJE KONJA	UZVIK NESTRP- LJENJA	BORBA ŽENA ZA EMANCI- PACIJU										
TRAJANJE SLUŽBE													
KRAVLJI MLIJEČNI ORGAN													
SLAVNA SOMALSKA MANE- KENKA													
BOJAN ADAMIĆ			SUMPOR MUŽAR, STUPA										
MJERA ZA PAPIR													
SLOŽENO SLOVO		MI, ... ONI ŠARENI KUKAC		Autor: Č. Jelić	PLANINSKI MASIV	GLASNO PLAKATI	EUROPSKA NOVČANA JEDINICA (ECU)	PORTU- GAL	HRVATSKI KOŠARKAŠ, MATE	OKRUTNI VLADARI, DESPOTI	RIMSKI NAZIV ZA ILIRSKA PODRUČJA		
VODOPAD, BUK				GREBATI "ZIMSKE OLIMPIJ- SKE IGRE"									
ERA U GEO- LOŠKOM RAZVOJU ZEMLJE								ENG. MJE- RA (KEEL)					
IVICA PERCL			AMERIČKO GORJE ŽDRIJEBE OD 1 G.					ANDSKE DEVE					
KRAČA PRIPO- VIJEST							BIVŠI HAJ- DUKOVAC, GORAN AMERICIJ						
PRIJEDLOG: UMJESTO NEKOGA				TKANINA ZA ZASTO- RE (množ.) ITALIJA									
					KNJIGA S POPISEM IMENA								

STIHOVNI ANAGRAMI

I na zapad i na ISTOK
pohitao čovjek MLAD,
rodna kuća - taman posla -
ta u modi nije sad!

U modi je potucanje,
postelja se neka nađe,
u podsvijesti jedna soba,
nigdje se ne zaspe slađe.

Autor: M. Marijanović

Kud bi ljudi bez svoga grada,
zavičaja da im nije,
posvud idu bijelim svijetom,
te se vrate najposlije.

U sredini SASVIM NOVOJ
sunce uvijek manje grije,
makar klima u Varešu
nikad topla bila nije!

slatki dom, svoji na svom.
STIHOVNI ANAGRAMI:
etarnini, sret, imenik;
kordiljeri, storija, alar, uime,
slap, grespi, kenoziok, kil, ip,
staž, vime, iman, ba, s, arak, nj, vi.
SKANDINAVKA:
RJEŠENJA IZ OVOG BROJA